

Monitor BoekStart in de kinderopvang

Landelijke analyse 2019: wat valt op?

Monitor BoekStart in de kinderopvang groeit door

Bij de eerste meting in 2015 namen 18 bibliotheken, 51 kinderopvanglocaties en 223 pedagogisch medewerkers deel aan de Monitor BoekStart in de kinderopvang, in 2019 is de deelname toegenomen tot 66 bibliotheken, 707 locaties en 2731 pedagogisch medewerkers.

Hechte samenwerking bibliotheken en kinderopvang

Bij bijna alle bibliotheken in de monitor is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart in de kinderopvang (98%), bij meer dan de helft van de bibliotheken zijn er ook expliciet daarvoor bestemde personeelsuren (59%). Om de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen te stimuleren, werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven, gemeentes, JGZ-organisaties en peuterspeelzalen. Bijna alle bibliotheken bezoeken de kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving en er advies over te geven (94%), ruim een derde doet dit eenmalig bij de start van BoekStart in de kinderopvang (38%). Bijna alle locaties (96%) werken sinds de start van BoekStart in de kinderopvang samen met de Bibliotheek maar een derde doet dit slechts incidenteel (33%).

Van de deelnemende locaties - waarvan meer dan een derde vorig jaar nog niet meedeed - heeft nu 88 procent een voorleescoördinator (vorig jaar 89%) en wordt bij 7 procent er binnenkort een opgeleid. Bijna drie kwart van de deelnemende locaties heeft een voorleesplan (71%), en bij 86 procent daarvan wordt dit plan ook uitgevoerd in de voorleespraktijk. Er worden nog weinig afspraken gemaakt rond omgaan met laaggeletterde ouders, maar wel in meer instellingen dan in 2018 (14% tegen 9%).

Pedagogisch medewerkers gebruiken vaker digitale prentenboeken

Weinig pedagogisch medewerkers (8%) werken minimaal een paar keer per week met digitale prentenboeken, maar wel meer dan in 2018 (5%). Drie kwart (73%) leest minimaal een paar keer per week voor aan de groep, minder dan de helft leest dagelijks voor aan een klein groepje kinderen (38%) of aan individuele kinderen (27%).

Dagopvang en peuteropvang

Voorlezen is voor meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, maar vaker bij de peuteropvang (65%) dan bij de dagopvang (54%). In de dagopvang leest men vaker spontaan voor (34% dagelijks) dan in de peuteropvang (31% dagelijks). In de peuteropvang zijn op een derde van alle locaties alle medewerkers geschoold in interactief voorlezen (32%), in de dagopvang veel minder (12%). Peuteropvanglocaties hebben ook veel vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (78%) dan dagopvanglocaties (48%). Bij zowel de dagopvang als de peuteropvang wordt vaker voorgelezen als vast programma-onderdeel op de groep als er een voorleescoördinator is. Bij de dagopvang wordt er daarnaast ook significant vaker voorgelezen aan de hele groep. Bij de aanwezigheid van een voorleesplan zijn dezelfde positieve verbanden gevonden.

Monitor de Bibliotheek op school

Landelijke analyse primair onderwijs 2019

Op scholen met beter ontwikkeld beleid doen leerkrachten meer

Op scholen met een goed ontwikkeld leesplan en een variëteit aan ingeroosterde leesbevorderende activiteiten, doen leerkrachten meer aan leesbevordering, gaan leerlingen vaker naar de bibliotheek en lezen ze ook iets vaker thuis een boek. Dat blijkt uit een analyse waarin de antwoorden van leerlingen, hun leerkrachten en de leesconsulenten aan elkaar zijn gekoppeld.

In groepen van actievere leerkrachten liggen leesplezier, leesfrequentie en bibliotheekbezoek van leerlingen hoger

Leerlingen van leerkrachten die relatief veel aan leesbevorderende activiteiten doen, lezen gemiddeld iets vaker en met iets meer plezier en komen vaker in de bibliotheek op school of de openbare bibliotheek dan leerlingen van leerkrachten die minder aan leesbevordering doen. De verbanden tussen het beleid op school, de activiteiten van leerkrachten en het leesgedrag van leerlingen zijn wat sterker dan vorig jaar. Dit kan erop duiden dat 'de goede dingen beter worden gedaan'.

Leerlingen lezen gestaag minder vaak en minder graag, maar bezoek aan openbare bibliotheek daalt niet verder

De resultaten van de metingen van de Monitor de Bibliotheek op school sinds 2012 laten een beperkte maar gestage negatieve ontwikkeling zien in leesfrequentie en leesplezier bij leerlingen in groep 5 tot en met 8 van het primair onderwijs. De populariteit van tijdschriften en gedichten neemt daarbij duidelijk af. Het percentage leerlingen dat (ook) via de bibliotheek in de school aan leesboeken komt is nu niet verder toegenomen, maar het bezoek aan de openbare bibliotheek is ook niet verder afgenomen. De mening van leerlingen over de bibliotheek op school is de afgelopen jaren wat negatiever geworden. Na een eerdere stijging, is de afgelopen drie jaar een daling te zien in het percentage scholen met een leesplan, dat ook minder vaak jaarlijks wordt geëvalueerd. Leerkrachten gaan de afgelopen drie jaar steeds minder vaak met de groep naar de schoolbibliotheek.

Meisjes en jongere leerlingen zijn positiever over lezen, boeken en de bibliotheek

Leerlingen in hogere leerjaren lezen minder, minder graag, halen minder boeken bij de bibliotheek op school en zijn minder positief over de schoolbibliotheek dan jongere leerlingen. Ook leerkrachten doen minder rond lezen in hogere leerjaren. Wel gaan oudere leerlingen iets vaker naar de openbare bibliotheek. Meisjes vinden lezen veel leuker dan jongens en lezen ook meer. Alleen over het aantal leuke informatieboeken in de bibliotheek op school zijn meisjes niet positiever dan jongens.

Grote verschillen tussen provincies

De invulling van de bouwstenen van de Bibliotheek op school verschilt sterk per provincie, bijvoorbeeld wat betreft het leesplan, de openingstijden van de schoolbibliotheek en voorlezen aan de groep.

Monitor de Bibliotheek op school

Landelijke analyse voortgezet onderwijs

Deelname Monitor de Bibliotheek op school vo stabiel

Tussen 2014 (16 deelnemende scholen) en 2017 (71 scholen) groeide de Monitor de Bibliotheek op school – vmbo sterk, maar de groei is sindsdien gestagneerd. In 2019 deden 63 scholen, 654 docenten en 11.238 leerlingen mee aan de Monitor. Het aantal deelnemende leerlingen en docenten is kleiner dan in 2018, het aantal docenten en bibliotheekmedewerkers iets groter.

Docenten en leerlingen over de mediatheek

In 2019 zijn leerlingen en docenten over de meeste aspecten van de mediatheek ongeveer even positief of negatief als in 2018. Leerlingen geven minder vaak aan dat lees- of informatieboeken hen aanspreken dan in de vorige meting.

Jongere leerlingen en meisjes vinden lezen leuker

Vmbo-leerlingen gaan in hogere leerjaren steeds minder voor hun plezier lezen en gaan ook minder naar de bibliotheek. De meeste tips voor leuke boeken krijgen leerlingen van hun ouders, vrienden of de docent Nederlands. In alle leerjaren van het vmbo worden het vaakst leesboeken gelezen die leerlingen thuis hebben. Leerlingen uit leerjaar 1 en 2 lezen even vaak boeken van de openbare bibliotheek als boeken van thuis. Het leesplezier en de leesfrequentie is bij leerlingen in de gemengde en theoretische leerweg hoger dan in de beroepsgerichte leerwegen. Meisjes vinden lezen veel leuker dan jongens, lezen iets meer en gaan vaker naar de openbare bibliotheek. Daarnaast zijn meisjes in de meeste opzichten duidelijk positiever over de mediatheek. Alleen over de informatieboeken in de mediatheek zijn de jongens positiever.

Beleid en activiteiten op scholen

Op 84 procent van de scholen in de Monitor voeren medewerkers van de openbare bibliotheek activiteiten uit. Ruim de helft van de deelnemende scholen heeft een taalcoördinator en bijna twee derde heeft een mediatheek. Bijna de helft van de scholen kent vakoverstijgend taalbeleid en ruim een derde heeft een mediaplan.

Leerlingen vaker naar de openbare bibliotheek op scholen met activiteiten leesbevordering van de openbare bibliotheek

Op scholen die goed scoren op de planvorming (met een vakoverstijgend taalbeleid), is het leesplezier van de leerlingen gemiddeld iets hoger dan op scholen die minder goed scoren. Leerlingen op scholen met een vakoverstijgend taalbeleid, lezen iets minder vaak thuis een boek. Docenten op scholen met vakoverstijgend taalbeleid zijn positiever over de mediatheek en zijn ook beter op de hoogte van de ondersteuningsmogelijkheden die de mediatheek hun biedt.